

Stanowisko Nr 3 Konwentu Marszałków Województw RP

z dnia 31 lipca 2020 roku

w sprawie usprawnienia systemu funkcjonowania ośrodków adopcyjnych

Konwent Marszałków Województw RP zwraca uwagę na potrzebę podjęcia systemowych rozwiązań mających na celu przywrócenie możliwości zwiększenia adopcji krajowych oraz związanych z przemieszczeniem dzieci poza granice Polski, skutkujących zmianą ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dotychczasowe rozwiązania skupiające się na możliwości znalezienia właściwego środowiska adopcyjnego dla dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia na terenie Polski są niewystarczające i mało skuteczne.

Z perspektywy ostatnich 3 lat można zauważyć gwałtowny spadek adopcji zagranicznych. W Województwie Lubuskim od 2018 r. (w 2017 r. odbywały się procesy adopcyjne rozpoczęte w 2016 r.) publiczne ośrodki adopcyjne we współpracy z Katolickim Ośrodkiem Adopcyjnym w Warszawie przeprowadziły tylko jedno przysposobienie zagraniczne. Natomiast w latach ubiegłych ilość takich adopcji była znacznie większa, bowiem często do tych rodzin trafiały dzieci starsze lub po doświadczeniu wielu traum i zaniedbań, posiadające wiele deficytów rozwojowych i emocjonalnych.

Analizując dane z 15 województw dotyczące liczby orzeczonych przysposobień międzynarodowych można zauważyć wyraźną tendencję spadkową od 2017 r. W 2019 r. liczba przysposobień międzynarodowych w większości województw jest zerowa. W stosunku do 2015 r. nastąpił w 2018 r. spadek adopcji zagranicznych o 88%, a w 2019 r. o 96%.

Najczęściej do adopcji zagranicznej kwalifikowane były dzieci z różnymi niepełnosprawnościami wymagającymi szerszego wachlarza oddziaływań specjalistycznych i medycznych, w tym rehabilitacji. W wyniku wprowadzonych zmian dzieciom, dla których nie pozyskano rodziny adopcyjnej na terenie kraju, odebrano szansę na wychowanie się

w stabilnym środowisku rodzinnym. Z doświadczeń ośrodków adopcyjnych wynika, że dzieci pozostające w rodzinnej pieczy zastępczej często z upływem lat przenoszone są do pieczy instytucjonalnej, w której przebywają niekiedy aż do pełnoletności. Tym samym nie jest realizowany postulat zapewnienia im możliwości pozostawania w pieczy określonej jako stabilna i rodzinna. Mając na uwadze, iż do adopcji zagranicznej trafiają dzieci, które nie mają szansy na adopcję krajową, w naszej ocenie odmowa kwalifikacji dzieci do przysposobienia międzynarodowego blokuje zarówno płynność procedur adopcyjnych, jak i pracy w pieczy zastępczej, bowiem trudno znaleźć dla nich rodzinną pieczę zastępczą z uwagi na panujący w kraju deficyt rodzin zastępczych, zwłaszcza specjalistycznych. Należy podkreślić, że zgodnie ze standardami pracy ośrodków adopcyjnych w kraju, poszukiwania rodziny adopcyjnej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej zawsze dokonywane były po wyczerpaniu wszelkich możliwości pozyskania rodziny na terenie kraju.

Konwent Marszałków apeluje również o podjęcie stosownych regulacji prawnych w zakresie zmiany ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz ustawy z dnia 26 czerwca 1974 roku Kodeks pracy i zwiększenie wymiaru urlopu macierzyńskiego i rodzicielskiego do 52 tygodni niezależnie od wieku dziecka.

Proponowane w art. 183 Kodeksu Pracy zmiany dotyczą przyznania **uprawnienia do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego rodzicom adopcyjnym bez względu na wiek przysposobianego dziecka**. Istotą tego urlopu jest nie tylko sprawowanie funkcji opiekuńczych w stosunku do dziecka małego, ale także budowa więzi rodziców adopcyjnych z dzieckiem. Budowanie prawidłowych więzi, zwłaszcza u dzieci starszych jest trudniejsze, wymaga więcej czasu i zaangażowania rodziców adopcyjnych oraz uzupełniania zaniechań w zakresie zdrowia fizycznego i psychicznego dziecka. Wydaje się zatem w pełni uzasadnione przyznanie uprawnienia do urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego wszystkim rodzicom, bez względu na wiek adoptowanego dziecka.

W zakresie zmiany ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej proponuje się nadać brzmienie: „W przypadku nieprzekazania do sądu w terminie **do 9 miesięcy** od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej informacji, o której mowa w ust. 6, organizator rodzinnej pieczy zastępczej składa do właściwego sądu wnioski wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem uregulowania jego sytuacji prawnej. Do wniosku organizator rodzinnej pieczy zastępczej dołącza w szczególności opinię gminy lub podmiotu prowadzącego pracę z rodziną i opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej”. Obecnie sprawy dotyczące pozbawienia rodziców

władzy rodzicielskich trwają zbyt długo, co skutkuje utratą motywacji rodziców biologicznych do zmian, nabyciem przekonania o swoim prawie do dziecka przy jednoczesnej postawie braku odpowiedzialności za jego wychowanie i braku udziału w kosztach utrzymania. Dawanie wielokrotnej szansy na zmianę rodzicom biologicznym nie przynosi oczekiwanych rezultatów, natomiast odbiera dziecku możliwość rozwoju fizycznego, psychicznego i społecznego oraz wychowania w prawidłowo funkcjonującej rodzinie. Doświadczenia pokazują bowiem, że brak zmiany funkcjonowania rodziców oraz nierozwiązanie problemów rodziny w ciągu 9 miesięcy od momentu umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej skutkuje dalszym brakiem tych zmian.

Tak długi okres wskazany w ww. ustawie, jak również przeciągające się postępowania o pozbawienie władzy rodzicielskiej w sądach rodzinnych w stosunku do rodziców biologicznych powoduje wzrost liczby dzieci z uregulowaną sytuacją prawną w przedziale wiekowym 7 – 13 lat, dla których zdecydowanie trudnej jest znaleźć odpowiednią rodzinę adopcyjną.

Zwracamy również uwagę na ekonomiczne korzyści płynące ze sprawnie prowadzonych procedur adopcyjnych. Rodzina adopcyjna sama ponosi koszty utrzymania dziecka, natomiast koszt utrzymania dziecka w pieczy zastępczej, w tym w placówkach specjalistycznych, stanowi duże obciążenia dla samorządów. Ponadto w przypadku pobytu małych dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej występują czasem znaczne opóźnienia w przekazywaniu do ośrodka informacji o uregulowaniu sytuacji prawnej dzieci spowodowane tym, iż rodziny zastępcze składają wniosek o przysposobienie tych dzieci. W świetle przepisów rodziny zastępcze mają do tego prawo, jednakże tym samym pomijają procedurę kwalifikacji w ośrodku adopcyjnym. Staje się to coraz częstszą praktyką i w efekcie rodziny zastępcze "wybierają" sobie dzieci, wydłużając procedurę adopcyjną innych kandydatów oczekujących w ośrodkach adopcyjnych. Ponadto blokują miejsce dla kolejnych dzieci w pieczy zastępczej, a także nie uwzględniają możliwości łączenia rodzeństwa, które wychowuje się już w rodzinie adopcyjnej.

Konwent Marszałków RP chciałby również zwrócić się do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z prośbą o uruchomienie ogólnopolskiego systemu teleinformatycznego (Centralnej Aplikacji Statystycznej) do obsługi procedur adopcyjnych, o którym mowa w art. 187 ust. 3 wskazanej ustawy. Brak systemu teleinformatycznego utrudnia gromadzenie i wymianę na bieżąco informacji dotyczących statusu dzieci oraz kandydatów do przysposobienia zarówno w danym ośrodku, jak również pomiędzy ośrodkami.

Mając na uwadze powyższe, Konwent Marszałków Województw RP zwraca się z uprzejmą prośbą do Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej o podjęcie stosownych działań mających na celu usprawnienie działania systemu ośrodków adopcyjnych.

Elżbieta Anna Polak
Przewodnicząca Konwentu
Marszałków Województw RP
podpisano certyfikowanym podpisem elektronicznym

Stanowisko kieruje się do:

Pani Marleny Małąg – Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej